

К.В. Діденко

Харківський національний університет будівництва та архітектури, Україна

РОЛЬ О.Л. ЕЙНГОРНА ТА Г.В. ШЕЛЕЙХОВСЬКОГО У СТВОРЕННІ МЕТОДОЛОГІЇ ПРОЕКТУВАННЯ І СТАНОВЛЕННІ ІНСТИТУТУ «ДІПРОМІСТО»

Українська містобудівна школа в найбільш яскравий період свого існування, коли проходило становлення школи Інституту «Діпромiсто» на поч. 1930-х, безумовно займає особливе місце в історії як радянського містобудування, так і всесвітнього. Наукові праці його провідних фахівців заклали основи майбутнього містобудування та в деяких випадках випередили свій час, що робить їх актуальними і для сьогодення.

Ключові слова: Інститут «Діпромiсто», школа містобудування, радянське містобудування, містобудування УРСР, столичний період Харкова.

Постановка проблеми

Науково-творчий потенціал, що був закладений провідними фахівцями інституту «Діпромiсто» у столичний період Харкова, був такий потужний, що його відгуки було чути ще багато років уперед, коли проектування міст проходило в дещо інших соціально-політичних обставинах. Досвід його провідних фахівців, що був викладений у наукових роботах, монографіях та статтях, високий авторитет таких практиків містобудування та науковців як О.Л. Ейнгорн та Г. В. Шелейховський, у другій пол. 1930-х рр. був на жаль відсунутий та майже забутий. Це є безумовною втратою як для історії вітчизняного містобудування, так і для розвитку сучасного містобудування та його суміжних сфер.

Аналіз останніх джерел та публікацій

Основними джерелами для збору та аналізу історії Діпромiста та опису творчого шляху й наукового надбання О.Л. Ейнгорна та Г.В. Шелейховського є роботи Т. Ніколенко [6], Новікова В. [7], Т. Говоренкової [2], О. Лейбфрейда [8] К. Черкасової [12], В. Альошина [1], Ю. Косенкової [5], І. Казуся [4], Н. Хороян [9] та ін. Значущими матеріалами для дослідження є публікації у наукових збірках «Діпромiста» та працях присвячених містобудуванню, що виходили у 1930-і та 1940-і рр. [3,13,14,15]. Також важливі для дослідження є архівні матеріали (ЦДНТАУ та ЦДАМЛМ) [10,11].

Формулювання мети статті

Виявити особливості формування наукової методології містобудівного проектування Інституту «Діпромiсто». Окреслити внесок О.Л. Ейнгорна та Г.В. Шелейховського у формування та розвиток методології містобудування Діпромiста.

Виклад основного матеріалу

Державний інститут проектування міст – Діпромiсто – було засновано у столичному Харкові у вересні 1930 р. Діпромiсто був створений на ґрунтовній базі, що успадкувала як досвід дореволюційних спеціалістів з планування міст так і містобудівні розробки першого післяреволюційного десятиріччя. Саме тому в Інституті було сформовано нову наукову методологію містобудівного проектування, що спиралася на ретельне і всебічне вивчення міста, та його індивідуальні особливості, а не на «промислово-центристську» радянську доктрину. Наукову школу комплексного містобудування, що орієнтувалася не на якісь передвзяті схеми, а на те, що виходило з самого характеру міста, з його економічного, соціального й художнього потенціалу. Представниками цієї школи були, насамперед, О. Ейнгорн, Г. Шелейховський та П. Альошин, а також Д. Богорад, М. Давідович, І. Малозьомов, О. Марзєєв, П. Хаустов та інші спеціалісти, які добре поєднували наукову та практичну діяльності [1,2,3,5].

Робота в філіях Діпромiста, що розташовувались в Києві, Одесі та Дніпропетровську на початку 1930-х рр., строго підпорядковувалася методологічному керівництву з боку центрального апарату Інституту і треба сказати, що це було одною з організаційних переваг у порівнянні з московським «Гипрогором». Інша його особливість полягала у високому рівні теоретичних і практичних розробок, які існували в Українській республіці ще до створення інституту, завдяки праці як дореволюційних теоретиків містобудування, так і завдяки теоретикам першого післяреволюційного десятиліття [2, 3, 5, 6].

Діпромiсто успадкувало від попередників ще одну характерною особливість: нерозривний зв'язок

теоретичної, практичної та нормативно-директивної роботи. В 1922 р. у рамках затвердженої на союзному рівні великої будівельної програми були створені десятки проектів нових робітничих селищ, в яких вівся пошук містобудівних принципів, проходили апробацію різні планувальні схеми – від формальних символів у вигляді п'ятикутної зірки й традиційних прямокутних й радіально-кільцевих планувань до планів, що враховували реальну топографічну ситуацію. Цей досвід створив базу, на яку Інститут міг покластися з перших днів свого існування.

Наступною особливістю, що визначила діяльність Діпромiста, можна вважати реалізм і прагматизм українських фахівців в галузі містобудування. Можливо цьому сприяв достатньо великий розмах практичного будівництва, який допомагав уникнути крайнощів.

Розглядаючи історію розвитку Інституту необхідно позначити визначну роль і вагомий внесок у формування наукової школи комплексного містобудівного проектування «Діпромiста» таких визначних представників як Олександр Львович Ейнгорн та Георгій Володимирович Шелейховський.

Лідером цієї школи безумовно був О.Л. Ейнгорн, який декілька років був технічним директором та керівником однієї з майстерень «Діпромiста» і мав величезний вплив на концептуальні основи всієї діяльності Інституту. Під його керівництвом було розроблено майже всі генеральні плани міст УРСР. Він був консультантом при розробці генерального плану Києва та керував проектуванням столиці Грузії, Тбілісі, та низки міст Білорусії.

За даними, що вдалося встановити Т.Ю. Ніконенко [6] завдяки деяким неповним документам з біографії О.Л. Ейнгорна, що збереглися, ми знаємо наступне. Олександр Львович народився 12 грудня 1888 р. у Маріуполі в сім'ї цивільного інженера-будівельника. Навчався на механіко-математичному факультеті університету у Харкові. Після 1907 р. виїхав закордон, де продовжив своє навчання у Бельгії, Швейцарії та Франції. Повернувся до Росії перед війною у 1914 р., працював на будівництві Нижегородській губернії. До Харкова О.Л. Ейнгорн повернувся вже після революції та приєднався до організаційно-будівельної діяльності. У 1929 р. він був провідним фахівцем Урядової комісії Донбасу, а у 1930 р. його було призначено на пост технічного директора Діпромiста. У той самий час Олександр Львович був викладачем у Харківському інституті комунального господарства, де завідував кафедрою містобудування, та отримав звання професора (1930).

Наукові праці, що створив Ейнгорн менше ніж за 10 років, складають чотири монографії, розділи підручника з містобудування (його було підготовле-

но Загальносоюзною академією архітектури) та близько двадцяти наукових публікацій, що присвячені фундаментальним питанням містобудування [5,3,6]. До його наукового інтересу входили економіка та соціальні основи житла, районне планування, функціональне використання міської території, методика мікрорайонування, історія містобудування, функціональне використання міської території, теорія про природні фактори планування, теорія формування житлового кварталу тощо. Завдяки знанню західних тенденцій у містобудуванні він мав можливість приймати участь у міжнародних конкурсах.

Проектування міст рід керівництвом О.Л. Ейнгорна було розподілене на чотири етапи: техніко-економічне вивчення міста; складання ескізного проекту планування; розробка остаточного проекту планування; складання детального часткового проекту планування першої черги.

Найбільше значення Олександр Львович надавав першим двом етапам проектування.

Для першого етапу – техніко-економічного вивчення міста – були залучені всі фахівці, які приймали участь у проектуванні міста, – архітектори-планувальники, інженери-транспортники, інженери-економісти, дорожники, інженери по санітарній техніці та енергетиці тощо. Перш за все ретельно вивчалися соціально-економічні передумови розвитку міста та його геофізичне середовище. Найбільш ретельне техніко-економічне вивчення проводилося в разі реконструкції існуючих міст. До цих робіт були залучені науково-дослідницькі інститути, що працювали у суміжних сферах, та окремі спеціалісти. Це було необхідним оскільки потрібна була вся повнота знань стосовно існуючого живого організму міста: вивчалися житловий фонд, комунальне господарство, статистичні дані кількості населення та забезпеченості житловою площею, розраховувалася щільність населення по районах, підраховувалась кількість зелених насаджень на душу населення, підраховувались заклади культурно-побутового обслуговування, промисловість та її потреби в територіях для поширення, у транспортних сполученнях, у комунальному обладнанні, в тому числі вивчався вплив відходів промисловості на найближчі до неї території міста та багато іншого.

Для другого етапу – складання ескізного проекту планування – особливу увагу було звернено на питання внутрішньо міського та приміського транспорту, комунального обладнання та енергетичної бази комунального господарства. Генеральні схеми водопроводу, каналізації, теплофікації, газифікації та електрифікації міста, а також схеми міського та приміського транспорту механізованого та безрейкового транспорту були необхідними складовими ескізного проекту. Ці схеми були розроблені в мас-

штабі всього міста з урахуванням черговості здійснення мереж обслуговування й визначенням їх місцезнаходження на території міста.

Олександр Львович приділяв велику увагу на другому етапі питанням архітектури міста, він гадав, що уважне вивчення рельєфу місцевості може відкрити різноманітні можливості для взаємо розташування будівель, форми, розміру та конфігурації площ, планування мережі вулиць та зелених насаджень.

До ескізного проекту додавалися декілька типових рішень забудови кварталів. Ейнгорн вважав, що ці рішення особливо важливі при реконструкції міста, тому що вони дають напрям та методологію планової реконструкції існуючого житлового фонду, який носив випадковий та несистемний характер добудови існуючих будівель та надбудови поверхів. До ескізного проекту обов'язково додавалася карта прилеглої району з нанесенням на неї схеми організації природного сільського господарства, природних поселень, місць відпочинку, а також доріг, що пов'язують всі ці елементи між собою та містом.

Значна кількість методологічних положень була апробована Олександром Львовичем при розробці генерального плану Харкова. Треба сказати, що саме цей проект був у 1930-і рр. широковідомий не тільки на території радянського союзу, а й закордоном. Саме завдяки цьому проекту Ейнгорн отримав звання почесного члену Королівського інституту британських архітекторів у 1936 р.

Важливим впровадженням О.Л. Ейнгорна було те, що к середині 1930-х рр. він «виховав» фахівців-суміжників в необхідній для складання проекту планування кількості. Тоді ж з'явилася можливість створення єдиних комплексних бригад, якими повинен був керувати архітектор-планувальник. Це в значній мірі змінило характер техніко-економічних вишукувань та вивчення геофізичних факторів, та зробило їх більш цілеспрямованими та ефективними. З цього приводу Ейнгорн писав наступне: «До створення комплексних бригад у нас були написані величезні фоліанти, присвячені геології, гідрогеології, що включали велику кількість вишукувань в області історії, економіки міста тощо. Але коли проект переходив до архітектора-планувальника, останній міг скористатися великою кількістю цього матеріалу <...> це були у більшості загальні дані, загальні характеристики, середні показники <...>. Зараз, коли в голові бригади стоїть архітектор-планувальник, всі ці вишукування отримали конкретну цілеспрямованість. Збирається саме той матеріал, який потрібен планувальнику для рішення тієї чи іншої планувальної задачі». [17]

Величезна увага, яка приділялася Ейнгорном передпроектному дослідженню міста, стала основою для ідеї мікрорайонування, коли місто було розподі-

лене на дрібні райони, які мають характерні геофізичні особливості або забудову [16]. Важливо, що в містах, що реконструювалися, не давалося показника середньої щільності населення на всій території міста, а було встановлено диференційовану щільність по його мікрорайонах. Треба сказати, що ця схема вельми логічна, в ті роки викликала заперечення ідеологічного характеру та сприймалася як повертання до капіталістичного міста.

Розгляд архітектурно-художніх питань міської забудови також входив у комплексний метод проектування, що був розроблений у Діпромисті під керівництвом О.Л. Ейнгорна. Він вважав, що «специфічна фізіономія міста» повинна визначатися в першу чергу природними умовами, на яких розвивається місто. Другим найважливішим фактором вважалася існуюча забудова та архітектурні пам'ятки. К середині 1930-х рр. було розроблено специфічну систему вивчення видових точок міста. Було виділено два типи видових точок: ті, з яких відкриваються перспективи на найближчі околиці та ті, які можна побачити здалека.

О.Л. Ейнгорн об'єднав навколо себе багато архітекторів та інших спеціалістів, які мали різні знання та були охоплені ідеєю створити нове містобудування на новій соціальній основі. Було реалізовано ідеї в галузі інженерного, технічного знання, в наукових розробках та архітектурному проектуванні. Але ці ідеї були не співзвучні вимогам державної містобудівної політики, що відобразилося на багатьох особистих долях фахівців. Таким чином, розбіжності О.Л. Ейнгорна із керівництвом Інституту «Діпромисто» та його конфлікт із новим директором привели до того, що спочатку Ейнгорна перевели на посаду керівника майстерні, а у 1937 р. він був вимушений покинути Інститут та залишитися консультантом. Через два роки, у грудні 1939 р., Олександр Львович помер.

Видатним фахівцем, найближчим соратником О.Л. Ейнгорна, що працював поруч із ним у «Діпромисті» був Георгій Володимирович Шелейховський. Цей вчений, ідеї якого в галузі містобудування, вивченні закономірностей розвитку міста та його економіки, організації житлового кварталу, розрахунках оптимальної поверховості міської забудови та розрахунках населення, транспортних систем, містобудівного нормування, будувалися не на лозунгах, а на науковій аргументації із залученням математичних методів, був у другій половині 1930-х рр. примусово відсунутий та забутий.

Народився Георгій Володимирович у 1893 р., закінчив фізико-математичний факультет Київського університету у 1913 р. Відомостей про його життя є небагато, але ми знаємо, що у 1920-і рр. він працював в органах держконтролю та комунального господарства України, а у 1930-му р. перейшов пра-

цтовати до Інституту «Діпромiсто» [5].

Г.В. Шелейховський приймав участь як інженер-економіст та співавтор розробки двох величезних містобудівних проектів – генерального плану Харкова та Великого Запоріжжя [5, 6].

У 1932 р. під керівництвом Шелейховського була видана 3-томна праця «Техніко-економічні основи планування міст» [13]. Ця праця відразу зайняла почесне місце в радянській теоретичній містобудівній літературі того часу. Автори визначали своє завдання як «теоретичні контури в рішенні практичних питань, що пов'язані з проектуванням міст». Фактично ця праця стала першим аналітичним узагальненням й теоретичним обґрунтуванням всіх планувальних нормативів, якими користувався Інститут «Діпромiсто» в своїй практиці. Були охоплені всі галузі господарства, що обслуговували міське населення, а також питання інсоляції і захисту житлових районів від промислових шкідливих речовин. У науковій роботі вперше було запропоновано програму техніко-економічного обстеження міста, математичний апарат для обчислення приросту населення у перспективі. При цьому автори свідомо відмовилися від розгляду проблем розташування промисловості на території міста, залізничного та водного транспорту, а також приміського сільського господарства. Це було пов'язано з тим, що вони вважали ці фактори індивідуальними для кожного міста й їх необхідно розглядати у кожному випадку окремо.

Георгія Володимировича було запрошено у 1932-1933 рр. прийняти участь у написанні великої узагальнюючої накопиченої к тому часу досвід праці, що була створена під егідою сектора планування і соціалістичної реконструкції міст ВСКГ. Вийшли два випуски: перший було присвячено загальним проблемам містобудування, де Шелейховський написав розділ «Житловий квартал як низова ланка міста, його елементи та нормативи», а другий – «Природні санітарно-гігієнічні фактори планування» було написано Г.В. Шелейховським, при участі Б. Гофмана та Б. Жаботинського. В ньому були охоплені п'ять основних проблем: кліматичні й мікрокліматичні фактори планування; інсоляція і радіація як фактор планування; планування зелених насаджень; ґрунтові та гідрографічні фактори планування; видалення житлових районів від шкідливих виробництв.

У своїх статтях Шелейховський сформулював нормативні пропозиції щодо зелених насаджень, захисним розривам між житловими кварталами та виробництвом. Він закликав не сподіватися на те, що технічні прилади зможуть вловити шкідливі речовини, а розробляти норми планування. Треба сказати, що Шелейховський в цих статтях виклав основи нової науки, що тільки почала формуватися

у той час – містобудівної кліматології, та для розвитку якої він зробив дуже багато [5, 13].

Пропозиції Георгія Володимировича суттєво відрізнялися від поглядів та пропозицій інших авторів, та з тогоденною практикою, коли розриви між житлом та виробництвом практично зникали. Також вони не співпадали з новими тенденціями у містобудівній політиці, що були спрямовані на підвищення поверховості та компактності міського плану [5].

Ці розбіжності згодом привели до того, що Шелейховському довелося залишити «Діпромiсто». Кінець 1930-х – 1940-і рр. Шелейховський присвятив роботі над темами комунальної метеорології та кліматології. У воєнні роки вийшла його стаття, що присвячена будівельній кліматології, а у 1946 р. він працював над книгою «Композиція міського плану як проблема транспорту» [5].

Останні роки свого життя він працював у Ленгiппрогорі та в Інституті загальної та комунальної гігієни Академії медичних наук, та помер у 1947 р. Ще дві його монографії «Мікроклімат південних міст» та «Задимлення великих міст» вийшли вже після його смерті [14, 15].

Висновки

Науково-методологічна база для містобудівного проектування, розроблена у Діпромiсті в 1930-і рр., спиралася на ретельне і всебічне вивчення міста, на його економічний, соціальний і художній потенціал та індивідуальні особливості, а не на «промислово-центристський» радянській доктрині становить значний інтерес для історії архітектури всього радянського періоду.

У першій половині 1930-х «Діпромiстом» було запроєктовано декілька десятків генеральних планів міст та близько сотні генеральних планів промислових селищ УРСР, а також розроблено генеральний план Харкова.

Було сформовано школу комплексного містобудування завдяки роботі багатьох талановитих фахівців. Безумовним ідейним лідером Інституту був О. Л. Ейнгорн. Завдяки його керівництву було розроблено методологію проектування міст. Перш за все процес проектування був розподілений на чотири етапи: техніко-економічне вивчення міста; складання ескізного проекту планування; розробка остаточного проекту планування; складання детального часткового проекту планування першої черги.

О.Л. Ейнгорн велику увагу приділяв питанням архітектури міста та роботі з ландшафтом. Це привело до появи т.зв. картограм. Архітектор-планувальник повинен був вивчити ландшафт міста, та позначити на картограмі важливі точки, прикласти до них фото чи замальовки видів, що відкриваються з цих точок. Ці картограми були необхідні для подальшої роботи над містобудівним проектом та

для визначення проєктованої поверховості забудови, видових домінант чи площ.

Реорганізація процесу проєктування та роботи архітектора-проєктувальника та суміжників – це ще одне важливе впровадженням О.Л. Ейнгорна. У середині 1930-х рр. він створив єдині комплексні бригади, якими повинен був керувати архітектор-планувальник. Це значно поліпшило та прискорило розробку генеральних планів та зробило її більш цілеспрямованою.

Ще одним визначним фахівцем був Г.В. Шелейховський, якому належить співавторство. та інженерно-економічне проєктування у двох великих містобудівних проєктах, це - генеральний план Харкова та Великого Запоріжжя.

Він був науковцем, який заклав основи містобудівної кліматології, яка у 1930-ті рр. тільки формувалася, та для розвитку якої він зробив дуже багато. Автора багатьох наукових праць незаслужено відтіснили, багато його праць залишаються невідомими до сьогодні. Наукове надбання, що залишив Шелейховський потребує ретельного вивчення та популяризації.

Література

1. Алешин В. Э. Развитие представления о социалистическом поселении в градостроительстве Украины в 1920-х – нач. 1930-х годов [Текст]: Дис. ... канд арх./ В.С. Альошин. – Киев, 1985.
2. Говоренкова Т. М. Самоуправление на Украине. //Т.М. Говоренкова// *Медианполис 1–2*. – 1996. – с.24-29.
3. Діденко К.В. Соціально-житлові програми в архітектурі столичного Харкова (1917-1934) [Текст]: дис....канд.архітектури / К.В. Діденко. – Х., 2019. – 236 с.
4. Казусь И. А. Организация архитектурно-градостроительного проектирования в СССР: этапы, проблемы, противоречия (1917-1933) [Текст]: Дис ... канд. арх. – И.А. Казусь. – М.: 2001
5. Косенкова Ю. Л. Становление методологии проектирования городов: опыт харьковского Гипрограда. [Текст] – Советское градостроительство.1917-1941. – М.: Прогресс-Традиция, 2018. – Т.2– С.966-1003.
6. Николенко Т. Александр Львович Эйнгорн [Текст]/Т. Никоненко//Архитектура СССР. – 1989. – №6. – С.98-103.
7. Новиков В. И. Опыт работы Гипрограда УССР [Текст]/ В. И. Новиков // *За социалистическую реконструкцию городов (СОРЕГОР)*. – 1934. №6. – С.29-31.
8. Лейбфрейд А. Ю., Полякова Ю. Ю. Харьков. От крепости до столицы: Заметки о старом городе. [Текст]-Харьков: Фолио, 2001. – 335 с.
9. Хороян Н. П. Харківська архітектурна школа в період формування і становлення: кінець XIX - перша третина XX ст. [Текст]: Дис.... канд арх..Харків, 2015.
10. Центральный державный архив-музей литературы та мистецтва України (ЦДАМЛМ). Ф.8. Оп.1. Д.759. А.12-23.
11. Центральный державный научно-технический архив України (ЦДНТАУ). Ф.47, комплекс 2, оп. 1, ед.хр. 99. А. 8-38.

12. Черкасова К. Т. Ідеї і реалізація плану соціалістичної реконструкції Харкова 1933-1935 років. Радянське містобудування 1920-1930-х років. Нові дослідження і матеріали. [Текст]/ К.Т. Черкасова – Москва: Книжковий дім «Ліброком», 2010. – С. 129 - 155.

13. Шелейховський, Беневич, Гофман. Техніко-економічні основи планування міст [Текст]. Т.1-3. Харків: изд. Гипрограда, 1932

14. Шелейховский Г.В. Задымление городов. (Акад. коммун.хозяйства им. К.Д Памфилова). М.-Л.: Изд. Мин. Коммун. Хохз-ва РСФСР, 1949.

15. Шелейховский Г.В. Микроклимат южных городов. М.: Изд акад наук СССР, 1948.

16. Эйнгорн А. Л. Методика микрорайонирования территории города [Текст]// Проектирование социалистических городов. Вып. 5-7. Харьков-Киев: Гироград, 1937. С.34-36.

17. Эйнгорн А. Л. Опыт планировки городов на Украине [Текст]. *Проблемы архитектуры: сб. материалов*. Т.2. Кн.1. Москва: Изд. ВАА. С.182-200.

References

1. Alyoshin VE (1985) Development of the concept of a socialist settlement in the urban planning of Ukraine in the 1920s - early. 1930s (PhD Thesis), Kiev.
2. Govorenkova T. M. (1996) Self-government in Ukraine. *Mediapolis 1–2*, 24-29.
3. Didenko K.V. (2019) Social housing programs in the architecture of metropolitan Kharkiv (1917-1934). *Candidates dis. Kharkiv*, 236.
4. Kazus IA (2001) Organization of architectural and urban planning design in the USSR: stages, problems, contradictions (1917-1933) (PhD Thesis) Moscow.
5. Kosenkova Yu. L. (2018) Formation of city design methodology: the experience of Kharkov Giprograd. *Soviet urban planning. 1917-1941*. Moscow.: Progress-Tradition, 966-1003.
6. Nikolenko T.(1989) Alexander Lvovich Eingorn. *Architecture of the USSR*. No. 6, 98-103.
7. Novikov V. I. (1934) Experience of the Ukrainian SSR Giprograd. *For the socialist reconstruction of cities (SOREGOR)*. No. 6, 29-31.
8. Leibfreid A. Yu., Polyakova Yu. Yu. Kharkov (2001) From Fortress to Capital: Notes on the Old City. *Kharkov: Folio*.
9. Khoroyan NP Kharkiv Architectural School in the Period of Formation and Formation: the end of the XIX - the first third of the XX century. : *Candidates dis. Kharkiv*, 2015.
10. TSDAMLM. F.8. Op.1. D.759. pp. 12-23.
11. TsDNTAU. F.47, complex 2, op. 1, storage unit 99. pp. 8-38
12. Cherkasova KT (2010) Ideas and implementation of the plan of socialist reconstruction of Kharkiv 1933-1935 rokiv. *Radyanske Mistobuduvannya 1920-1930-ies*. Latest news and materials. Moscow: Book dim Librokom, 129 - 155.
13. Sheleikhovsky, Benevich, Hoffman. (1932). Technical and economic foundations of urban planning, T.1-3. *Kharkov: ed. Giprograd*,
14. Sheleikhovsky G. (1949) Smoke in cities. *Academic communal economy named after K. Pamfilov, Moscow-Leningrad: Ed. Min. Commune economy of the RSFSR*.
15. Sheleikhovsky G. (1948) Microclimate of southern cities.

Moscow: Publishing house of the Academy of Sciences of the USSR.

16. Eingorn A. (1937) Methods of microzoning the territory of the city. Design of socialist cities. Issue 5-7. Kharkov-Kiev: Girograd, 34-36.

17. Eingorn A. Experience of urban planning in Ukraine. Problems of architecture: Sat. materials. T.2. Book 1. Moscow: Publishing house. VAA, 182-200.

Рецензент: доктор архітектури, доцент, завідувач кафедри Основ архітектури О.П. Буряк, Харків, Україна

Автор: ДІДЕНКО Катерина Володимирівна
кандидат архітектури, асистент кафедри Основ архітектури

Харківський національний університет будівництва та архітектури

E-mail – yekaterina.didenko@gmail.com

ID ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2567-686X>

EINGORN'S AND SHELEIKHOVSKY'S SCIENTIFIC CONTRIBUTION IN THE CREATION AND FORMATION METHODOLOGY OF «DIPROMISTO» INSTITUTE

K. Didenko

Kharkov National University of Construction and Architecture, Ukraine

The article describes the origin and formation of the «Dipromisto» Institute. The peculiarities of the project approach and methodological findings of the institute at the beginning of 1930s are considered. The realism and pragmatism of Ukrainian specialists in the field of urban planning are noted. A necessary component in the development of the master plan of the new city, or the reconstruction of the existing one, was the technical and economic studying of the city and more detailed analytical work. Only after that the sketch project was made and development of the final project of planning and drawing up in detail of the partial project of planning of the first turn was carried out. The Institute's development has consistently attempted to make the city aware and practical, not only as a supplement to industrial production, but as a self-sufficient facility designed to ensure all aspects of people's lives. The same approach was used in the process of developing the master plan of Kharkov (1933-1938).

Thanks to the Institute, several dozen master plans of cities and about a hundred master plans of industrial settlements of the Ukrainian SSR were designed, and a master plan of Kharkov was developed.

The school of complex urban planning was formed thanks to the work of many talented specialists: O. Eingorn, G. Sheleikhovsky and P. Alyoshin, as well as D. Bogorad, M. Davidovich, I. Malozyomov, O. Marzeev, P. Khaustov and other specialists.

Eingorn was the undisputed ideological leader of the Institute. Thanks to his leadership, a methodology for designing cities was developed. First of all, the design process was divided into four stages: technical and economic studying of the city; drawing up a draft planning plan; development of the final planning project; drawing up a detailed partial draft of the first stage planning. Eingorn paid great attention to the architecture of the city and work with the landscape and another important implementation of O. Eingorn is a reorganization of the design process and the work of the architect-designer and associates.

Another prominent specialist – G. Sheleikhovsky. He co-authored and engineered and designed two large urban projects, the master plan of Kharkiv and Big Zaporizhia. He was also a scientist who laid the foundations of urban climatology, which in the 1930s was just beginning to develop.

Keywords: *Dipromisto Institute, school of urban planning, Soviet urban planning, urban planning of the Ukrainian SSR, Kharkiv metropolitan period.*